

Ижтимоий ҳимоя объектларини автотранспорт воситалари шовқин таъсирини камайтириш бўйича чора-тадбирларини такомиллаштириш

Мохира Кувандиковна Жаббарова
УрДУ

Аннотация: Ушбу мақолада Ижтимоий ҳимоя объектларини автотранспорт воситалари шовқин таъсирини камайтириш бўйича чора-тадбирларини такомиллаштириш чора тадбирлари кўриб чиқилди.

Калит сўзлар: транспорт, шаҳарларда шовқин, маҳаллийлаштириш, автомобил шиналари, экранлаш иншоотлари, шовқинни камайтириш, шовқин таркалиши

Improvement of measures to reduce the noise impact of motor vehicles on social protection objects

Mokhira Kuvandikovna Jabbarova
UrSU

Abstract: In this article, the measures to ensure measures to impose the impact of motor vehicle production on social protection objects were considered.

Keywords: traffic, noise in cities, localization, car tires, shielding structures, noise reduction, noise dispersion

КИРИШ

Сўнги йилларда автотранспорт воситалари сонининг кескин даражада ортиши, транспорт билан боғлиқ бўлган кўпгина масалаларни, жумладан кўчаларнинг ўтказиш қобилияти ва транспорт воситаларининг ҳаракат тезлигини пасайишига, бир сатҳли чорраҳаларнинг кўпчилигида транспорт воситаларининг тирбандликлари вужудга келишига, натижада транспорт воситаларининг ёнилғи сарфини ошишига, йўловчиларнинг ортиқча вақт йукотишларига, шунингдек, чиқинди газлар ва транспорт шовқинининг ортишига, шаҳар кўча-йўллариининг санитар-гигиеник ҳолатининг ёмонлашувига олиб келмоқда.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Шаҳарларда шовқинни камайтириш усуллари

Шаҳар шовқинига қарши кураш муаммоси шаҳар муҳитини оқилона ўзгартириш билан чамбарчас боғлиқ бўлиб, у шовқин манбаларини сонни йўқ қилиш ёки камайтириш, шовқин эмиссия зонасини маҳаллийлаштириш, манбаларнинг товуш даражасини пасайтириш ва одамлар яшаётган жойларни шовқиндан ҳимоя қилиш йўлидан бориши керак. Ушбу муаммони ҳал қилиш қуйидаги усуллар билан амалга оширилади (1-расмга қаранг)

Шовқинни бартарап этиш усуллари

Конструктив ва маъмурий усуллар.

- Кам шовқинли транспорт турлари ва агрегатларини яратиш.
- Иш вақтини тартибга солиш
- оқимлардан оқилона фойдаланиш
- трассани кўчириш
- ҳаракат жадаллигини ва тезлигини чеклаш

Шаҳарсозлик

- Тарқалиш йўли бўйлаб шовқин даражасини пасайтириш (экранлар ўрнатиш, яшил майдонлар яратиш).
- бинолар мажмуасини оқилона режалаштириш
- буфер зўнасини ўрнатиш
- шовқин ютувчи йўқ қопламаси

Конструктив ва қурилиш

Ҳимоя қилинадиган объектларни товуш ўтказмаслик хусусиятларини яхшилаш (квартираларни қайта режалаштириш ва қайта қуриш, овоз ўтказмайдиган деразалар ва ромлар

1-расм. Шовқинни бартараф қилиш усуллари таснифи.

Ушбу тасниф кўрсатганидек, шовқинни пасайтириш муаммосини турли усуллар билан ҳал қилиш мумкин. Шу билан бирга, мавжуд қурилиш шароитида маъмурий чоралар, масалан, транспорт оқимларини қайта режалаштириш каби чоралар иқтисодий ҳаражатларнинг сезиларли даражада ошишига олиб келиши мумкинлигини ҳисобга олиш керак. Енгил автомобилнинг ташқи шовқинини 80 дан 77 дБА гача камайтириш унинг таннархини 1-3% га оширади, юк машинасининг шовқинини 90 дан 83 дБА гача камайтириш унинг нархини 2-7% га оширади. Шундай қилиб, шаҳарларда шовқинни камайтиришнинг бошқа усуллари излаш керак.

Ҳозирги вақтда йўл ҳаракати шовқинини камайтириш учун турли хил шовқинларни ҳимоя қилиш чораларини қўллаш бўйича катта амалий тажриба тўпланган. Япония, АҚШ, Германия, Италия, Канада, Австралия, Швеция ва бошқа мамлакатларда ўн минглаб километр узунликдаги акустик экранлар ўрнатилган.

2-расм. Йўл чеккасидаги акустик экранлар

3-расм. Шовкинни ютувчи йўл.

Япония, Франция ва Германия автомобил шиналарининг шовқинини камайтириш учун шовкинни ютувчи йўл қопламаларидан фойдаланади. Шовқин таркалиши йўлида товуш даражасини пасайтириш учун қирғоқлар ва яшил майдонлар муваффақиятли ишлатилган. Шовқиндан ҳимоя қилиш комплексини ишлаб чиқиш товуш даражасини талаб қилинадиган пасайтиришга мувофиқ амалга оширилади ва экранлаш иншоотларини танлаш, биринчи навбатда, шовқиндан ҳимоя қилиш чораларининг самарадорлиги ва уларнинг нархини, шунингдек хавфсизлик талаблари, фойдаланиш хусусиятлари ва эстетик идрокни ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб шуни айтишимиз мумкинки ўсимликлар олами ҳам тирик организм бўлиб турли хил автотранспорт воситалари шовқинини пасайтиришига катта ҳисса қўшишини юқоридаги чизмаларда кўришимиз

мумкин. Ундан ташқари турли хил йўл четидаги ландшафт худудлар ҳам бундан мустасно эмас.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Кудаев А.В. Снижение шума силовых установок строительно-дорожных машин звукоизолирующими капотами : диссертация ... кандидата технических наук : 01.04.06 / Кудаев Александр Владимирович; [Место за щиты: Балт. гос. техн. ун-т (ВОЕНМЕХ) им. Ф.Д. Устинова] Санкт-Петербург, 2011.
2. SHNK 2.05.02-07 “Автомобиль йўллари лойиҳалаш”
3. SHNK 2.07.01-03 “Шаҳар ва қишлоқ аҳоли пунктлари худудларини ривожлантириш ва қурилишни режалаштириш”
4. П.И Паспелов В.И Пуркин “защита от шума при проектировании автомобильных дорог” Москва 1985 г
5. GOST 27408-87. Шовқин. Машиналар томонидан чиқарилган шовқин даражасини аниқлаш ва назорат қилиш натижаларини статистик қайта ишлаш усуллари.